

Fra Aftenbladets arkiv

- Ved Christian F. Uhl

Som de fleste lesere av Aftenbladet sikkert vet, er alle årganger av avisen digitalisert. Det er spennende å gjøre et dykk i det digitale arkivet, og ved å søke på «Oltedal» i aviser fra 1800-tallet dukket det blant annet opp en serie reportasjer fra en tur til Oltedal og andre steder i Gjesdal, foretatt av en avisens journalister. Det var gotisk skrift i Aftenbladet den gangen, og jeg har transskribert teksten til latinske bokstaver, men beholdt skrivemåten. Den første reportasjen er fra 9. september 1897.

Besøg til Nedre Oftedal og en fisketur

(del 1 av 4)

Sidst, vi var på Seldal, var der ogsaa nogen fra Nedre Oftedal tilstede, som tog løfte af os om å komme did engang med det første, naar det kunde falde sig. Ved en senere leilighed blev det bestemt, at vi skulde komme lørdagen den 4de september – til Vigjo di sir, det er Oltesvig, saa skulde di hente os der med hest.

Tog altsaa did sidstleden lørdag med Oscar.

Vakkert ver, men truende.

Der var goe gutter ombord før – laksefidskere og ørretfidskere allesammen; 3 lag: 4 i et, 2 i et og saa en alene foreløbig. Det var han Holst og han Eide og han Ballem og han Middelthon i det første; Haabet og Hadland i det andre og han her. Men da vi kom til Høle, fik vi sjølve kongen ombord, brislingkongen, di kalder, han Oanæs, di vet. I straalende humør. Trøien under armen og kikkerten om halsen. «Arbeidet skjæmmer ingen», er hans valgsprog, og derfor arbeider han som en hest og er paa farten uafsladelig. Den natten hadde han rot lige fra Dirdal, hit og dit for å se om folkene og laasene siden. Ikke mindre end 3 hadde han just da staaende rundtomkring – indved Dirdal, straks udenom Uburen og en indenfor Oanæs, var det vist. Nu hadde han færingen sin med og vilde til Dirdal. Det er gutten, som faar det til å gaa; men saa har han ogsaa drevet det nu i ca. 40 aar. Der maa bli øvelse og erfaring av det. Og slig en helse. Men derfor kan han heller ikke fordra ladinger, lediggjængere og øieland. Aa, for galen han er paa saanne.

Ja; med han var vi altsaa 8 storfiskere ombord, som skildes efter sine lag tilhvert, vi kom til vort bestemmelsessted, di 4 til Helle, di 3 til Dirdal og vi til Oltesvig. Maatte altsaa først fra borde, alene.

Hesten stod færdig; det var han Enok Rage af Morkafolket, som hentet.

Fra sjøen op til garen er der en noksaa tung bakke. Vi gik i forveien opp paa braade og satte os i der. Saavidt vi var komne i tralten med kjøringen, kommer der en ung, **golielig**¹ gut paa et snes aar pilendes efter os med sjumilsfart – no, han trodde, vi gjerne vilde ha i blae.

Naa, ka va dæ?

Ja, eg he vore i Bjerkrei i sommer, paa en ga heite Sundvor. Der hændte noge agale løie en dag.

¹ Godlidelig = tiltalende, elskverdig, hyggelig, godlidende

Den eine maen der, en gamal en, har en riktig, fine øig, og en dag, mens eg var der, sko han itte en brand, en store stok i skogen. Hadde øigen med for kjør ´an. Daa han hadde faat stokken i lag og spændti hesten føre, tutte han saa vont om den, at han sko loda slida slig, at han spændt ´an beint fraa igjen, lod hesten staa og ga seg te å dra sjøl. Drog og drog – eg trur, dæ va en halve fjering. Daa han ikje vant meir, gjek han tebars itte øigen og beint heim me ´n for å gjera vendereis den andre dagen og ta braen.

End den andre dagen, drog han sjøl daa og?

Ja, et stykje, men saa lod han hesten ta ´an den maalen, som var igjen.

Har du hørt, du! Dæ maa eg seia va mand, som va forsigtig med øigen sin og ømme for dyro. Ska sagta ta det ind; de he han ærle og redele fortent den ømhjertede maen for det gode eksempel han gir sine medmennesker. Va adle lige eller bare nommante saa ømme om dyro sine, saa va her ikje saa mange brasser og udpinte kunaut., so her e. Og eg tenkje paa en aen ting. Eg vil føreslaa for foreningen til dyrenes beskyttelse, at di tege den maen til faarmand i dirriksjonen, saa kunne der kanskje bli ei aen stedla med behandlingen af dyrene i byn ogsaa ligsom paa Sundvor, særlig i slagtetio og i **Madlatio**². Det bør han være selvskreven til.

Tak ska du ha for meldinge, dæ ska koma ind.

Saa farrde vi opigjennom dalen om Øigaren og Rage med godt drøs han Enok og den jille øigen hans og undertegnede. For han Enok Rage er en pratsom, tænsk som og høist forstandig mand, i hvis selskab tiden aldrig falder lang. Bad han kjøre langsomt for å tøyie tiden ud, da vi ikke hadde noen braahast. Drøfte om religion og politik og garsstel og garsfolk og høire og svensken og **morantane**³ og istiden og saant. Det sidste kom vi ind paa ved å se lige for os, naar vi har passeret Rage og nærmer os Nedre Oftedal, en række med store, digre stenrøiser, 9 i tallet, ligge der midt i dalføret, to af dem med hver sin stor knause ende op i lugten som bautar eller gravmonumenter. Di ligger i tre rækker, alle i nor og sør og samtlige med uralderens pandesmykke. Noen tror, di har ligget saan siden skabelsen, andre, at det er syndfloden, som har gjort det, og atter andre, som ikke bare ler ad videnskabens lære om en istid i Norge og flere revolusjoner i landet, da isen kom paa seg, at det ligesom mange af vore daler og rullestener og jettehuler, er leivninger fra den tid. Han Enok trodde nu helst det sidste han, og det saa di nu ud til ogsaa, at di kunde være komt rægendes ovante med isen.

² Skriveren viser sannsynligvis til kavaleriet i militærleiren på Madla.

³ Her menes det nok partiet Moderate Venstre som stilte til valg i 1897